

**A 2017/2018. tanévi
Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny
második forduló**

MAGYAR IRODALOM

1. Javítási – értékelési útmutató

az Arany János költészete az 1850-es években című témakörhöz tartozó feladatlaphoz

1. feladat

Arany János a *Széptani jegyzetek*ben együtt tárgyalja a románcot és a balladát.

A/ Írjon két-két ismervet az alábbiakra!

„románcos” ballada: világos színezet, kevés homály, nem tragikus a hangulat, hanem inkább felemelő, stb.

„tisza ballada”: tragikus hangvételű, erős balladai homály, végzetszerűség, bűn és bűnhődés, lélektani vonások, stb.

B/ Írjon egy-egy példát ezekre!

„románcos” ballada: Rákócziné, Mátyás anyja, A méh románca

„tisza ballada”: Ágnes asszony, Borvitéz, A walesi bárdok

Helyes ismérvenként 1-1 pont, helyes példánként 0,5-0,5 pont, összesen 5 pont.

2. feladat

Soroljon fel négy szerzőt, akitől Arany János fordított!

Arisztophanész, Horatius, Goethe, Shakespeare, Byron

(minden egyéb helyes válasz is elfogadható)

Helyes válaszonként 0,5-0,5 pont, összesen 2 pont.

3. feladat

Arany János számos elemzést, tanulmányt írt az ötvenes években. Nevezzen meg hármat!

Valami az asszonáncról (1854)

A magyar nemzeti versidomról (1856)

Széptani jegyzetek (1855-59 között)

A magyar irodalom története rövid kivonatban (1857-1859)

Naiv eposzunk (1857 (levelei alapján); 1860 (1. kiadás))

Zrínyi és Tasso (1859)

Bánk bán tanulmányok (1859)

Helyes válaszonként 1-1 pont, összesen 3 pont.

4. feladat**Arany a *Kozmopolita* költészet című versében a következőket írta:**

„Költő az legyen, mi népe,-”

Saját véleménye alapján igazolja vagy cáfolja az állítást!

.....

.....

.....

.....

Helyes érvenként 1-1 pont, összesen 2 pont.**5. feladat****Babits Mihály *Petőfi és Arany* című tanulmányában (1910) meglepő megállapítást tett:** „Petőfi nyárspolgár a zseni álarcában, Arany zseni a nyárspolgár álarcában.”**Igazolja vagy cáfolja ezt a megállapítást! Röviden fejtse ki véleményét!**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Helyes érvenként 1-1 pont, összesen 5 pont.**6. feladat****Milyen kapcsolatban állt Arany János a megnevezett személyekkel?**

Gyulai Pál:

.....

Petőfi Sándor:

.....

Tompa Mihály:

.....

Helyes válaszonként 1-1 pont, összesen 3 pont.

FIGYELEM!

A feladatlap megoldása után kidolgozandó TÉTEL CÍME:

A bűn és bűnhődés motívumának jelentősége Arany János nagykőrösi balladáiban

2. Javítási – értékelési útmutató

a Csoóri Sándor lírája című témakörhöz tartozó feladatlaphoz

1. feladat

Az alábbi táblázatba írja be időrendben az alábbi Csoóri-verseskötetek címét a megjelenés évének sorrendjében!

Ördögpille, A látogató emlékei, Második születésem, Csöndes tériszony, Felröppen a madár, Menekülés a magányból

Kötetcím	Megjelenés éve
1. Felröppen a madár	1954
2. Ördögpille	1957
3. Menekülés a magányból	1962
4. Második születésem	1967
5. A látogató emlékei	1977
6. Csöndes tériszony	2001

Elérhető pontszám helyes kötetcímenként 0,5-0,5 pont, összesen 3 pont.

2. feladat

Foglalja össze, hogyan kapcsolódnak az alábbi személyek Csoóri Sándor életművéhez!

Sára Sándor: (1933 -) operatőr, filmrendező. Elsősorban a magyar történelmi katalizmakat bemutató dokumentumfilmeket készít. Csoóri az 1960-as évek elején közvetlen kapcsolatba kerül a filmművészettel. 1968-tól két évtizeden keresztül a Magyar Filmgyártó Vállalat dramaturgja. Sára Sándorral (és Kósa Ferencsel) közösen készített filmjeikben a sorsok, történetek, tárgyak érzékletes valóságában a magyar történelem tragikus vonásait ragadták meg. Sára Sándor rendezésében készített filmjeik többek között: *Madéfalva, 80 huszár, Pergőtűz, Földobott kő, Keresztúton.*

Berzsenyi Dániel: Csoóri portréversben idézi meg Berzsenyi alakját. *Berzsenyi elégiája* azt a drámát mutatja be, amikor a magány nemcsak alkat, hanem kényszer dolga is. A niklai magány nemcsak a költőé, hanem a hetvenes évek jelenének rajza. Nem a költemény elégia, hanem a kirajzolódó Berzsenyi-sorsképlet elégikus. Drámai monológgá válik az elégikus hangoltság,

mikor a nemzet megoldhatatlan problémáin töprengő költő fojtogató tehetetlenségét az ostorozó indulat hangján fejezi ki. A félbemaradottság és bál-ország költői képei a művész-sors és az ország jellemrajzának egymásra rétegződő merész látomásai: „*Nehéz sár; nehéz lovak, nehéz isten – ez maradt rám, / hosszúra nyúló félhalál, pajta-csönd, pók az ágyon, / pedig a kolerás tyúkok ólja mellől porszemet égig én emeltem, / hadakat, verset, tuskót én zúgattam a kopár szemhatáron*”; „*disznók düljék a jácintos temetőket, nem látjátok?*” A nemzetét ostorozó magányos Berzsenyi tehetetlensége a magyarság drámai léthelyzetének sorsszimbóluma.

Petőfi Sándor: Első köteteiben Csoóri (*Felröppen a madár* - 1954, *Ördögpille* – 1957) a népi, nemzeti eszméket megvalósító Petőfi (és Illyés) méltó örökségét folytatta. Az 1950-es évek történelmi légkörében/ szorításában Petőfi nemzettudata, népies hagyománya volt számára a példa. Csupán a Petőfi-eszmény követése azonban lehetetlenné vált a romlott szellemi-politikai légkörben, így fokozatosan más elődök, kortársak költői magatartása is beszüremkedett költői világába.

Elérhető pontszám helyes válaszonként 1-1 pont, összesen 3 pont.

3. feladat

Az alábbi műcímek Csoóri Sándor műfaji kísérleteinek egy-egy fontos állomását jelzik. Nevezze meg a műalkotások műfaját!

MŰCÍM	MŰFAJ
Tudósítás a toronyból	szociográfia / szociográfiai esszéregény
Pergőtűz	film / filmforgatókönyv
Izapeső	regény / szociográfiai kisregény
Utazás félálomban	esszé / esszégyűjtemény

(Minden helyes megoldás elfogadható.)

Elérhető pontszám helyes válaszelemenként 0,5-0,5 pont, összesen 2 pont.

4. feladat

Hogyan kapcsolódnak Csoóri Sándor életművéhez az alábbiak?

Hitel: 1988-ban induló irodalmi-művészeti-társadalmi folyóirat. 1992-től havonta jelenik meg. A Hitel című folyóiratnak Csoóri Sándor főszerkesztője (Görömbei András szerkesztő-helyettese) volt. A lap a magyarság nemzeti összetartozás-tudatának megerősítését, a nemzet

értékeinek gazdagítását tekintí fő feladatának. Napjainkban felelős szerkesztője Papp Endre, a folyóirat munkatársai: Ágh István, Falusi Márton, Tőkéczi László és Tornai József is. A költő halála után 2016 novemberében a Hitel Csoóri-emplékszámot jelentetett meg.

Új Hang: 1952 – 1956 között havonta megjelenő irodalmi-kritikai folyóirat, a Magyar Írók Szövetségének lapja. Csoóri 1955–56-ban az Új Hang versrovatának szerkesztője. Itt jelentek meg az 1950-es években jelentkező fiatal nemzedék: Nagy László és Juhász Ferenc versei is.

Kuba: 1961. december 16-án egy íróküldöttség tagjaként Csoóri Sándor három hétre Kubába utazott. Az 1965-ben megjelent *Kubai napló* riportokban, vallomásokban számol be az utazás élményéről. Élményeinek leltára bőséges: a repülés szépsége és izgalma, a kubai nők, a tenger, a kubai nyár, a forradalom személyiségei, Fidel Castro, a kubai gyász, Kuba múltja, egykori kiszolgáltatottsága Amerikának, szabadságharcának mozzanatai, a nyomorúság, az éhezés és az analfabetizmus elleni küzdelem, a kakasviadal kerül egy-egy fejezet középpontjába.

Esztergom: A kilencvenes évek Csoóri-verseiben a menedékhelyül választott esztergomi kert egyszerre két, egymással ellentétes karakterű költőelődhez való kapcsolódást is jelentett Csoóri Sándor számára. Balassi Bálint és Babits Mihály egyaránt viszonyító példa lett. Számos verse keletkezett Esztergomban, például *Esztergomi nyár*, *Esztergomi elégia*. Az 1990-ben megjelenő *Esztergomi töredékek* versek, levelek, fényképek, dokumentumok válogatott gyűjteménye.

Elérhető pontszám helyes válaszelemenként 0,5-0,5 pont, összesen 2 pont.

(Minden helyes válaszelem elfogadható.)

5. feladat

Csoóri Sándor számos elődjét és kortársát megidézte *Tenger és diólevél* című esszékötetében. Melyik költőre / íróra utal az alábbi szövegrészletekben? Nevezze meg Csoóri megidézett példaképeit!

„Soha senki nem tudta eddig magyarul úgy kifejezni mindenkori eltévelyedésünket. ... Soha, soha senki a hiábavalóság balladás romantikáját. De az eltévedt, ügető lovas nemcsak a magyar sors jelképe, hanem az úr betyárja is. A borzongató semmi lovása. Csupa vérzés és csupa titok mögötte.”

A megidézett példakép neve: Ady Endre

„Nemcsak a magyar proletárság, de minden ország és minden idők proletárjai az ő szavával szólaltak meg először a leghitelesebben, tehát történelmien. ... egyetemes árvasága, létmodellt teremtő költészete mindenki másnál megrázóbban és korszerűbben fejezte ki az emberiség két háború közötti szituációját”.

A megidézett példakép neve: József Attila

„Hisz minden szellemi és erkölcsi küzdelem – a határainkon túli magyarság védelmétől a nemzet legújabb kori egységesítéséig – az ő akaratából bontakozott ki. Ahogy fiatalon a puszták népét, élete utolsó évtizedeiben a kisebbségbe szorult magyarságot emelte be a nemzet közösségébe. Felfedezései tehát többszörösen is korszakos felfedezések voltak”.

A megidézett példakép neve: Illyés Gyula

„...a morális megszállottság költője volt. A magaslati etika hegymászója. Mert nézzünk csak körül, és nézzünk magunkba is: az erkölcsi erózió korában ugyan kit foglalkoztatott annyit a züllés, mint őt? A nagy és a kis apokalipszisok rombolása? A *Menyegző*, ez a mítosszá táguló költemény, nemcsak a magyar költészet és korunk világirodalmának egyik legjelentősebb verse, de ezzel egyidejűleg kivételes erkölcsi teljesítmény is. A lakodalmazó emberiséggel való egyszemélyes szembefordulás.”

A megidézett példakép neve: Nagy László

Elérhető pontszám: helyes válaszonként 1-1 pont, összesen 4 pont.

6. feladat

Csoóri költészetének gyakran visszatérő motívuma a havazás. Nevezze meg az alábbi idézetekben a hóhullás jelentését és a versszövegben megjelölt költői képet / alakzatot!

Versrészlet	A hóesés jelentésárnyalatai	Költői kép/ alakzat
Csendes az este, menjél be, hullongó álom hintsen be, öröm száll a pelyheken; hóhullás a szerelem. <i>(Hóhullásban)</i>	A havazás a boldog szerelem metaforája. A hóhullás itt még örömteli érzéseket kelt; ugyanakkor ahogyan a hópehelyek elolvadnak, a szerelem is mulandó.	metafora
„Nem tudom, hova indul velem ez a januári hóesés? Megunt körutak kényszerképzelete vagyok: kirakatok tükör-szemében újra és újra fölbukkanó bűntudat.	A téli hóesés a múlt emlékeit idézi, a történelmi múltat vagy a múltban elkövetett bűnöket. A havazás felidézte múlt titkokkal / bűnökkel	megszemélyesítés/ igei metafora

<p>... Titkokat súg a hó fülembe, megyek tovább”. <i>(Titkokat súg a hó)</i></p>	<p>terhes. A természetbe, majd a városi környezetbe ágyazottan jelentkezik a múlt emlékeinek képzetköre.</p>	
<p>„ha már hazám se lesz, mert nem lesz erőm vallani róla, bezárkózom ebbe a havazásba, mint aki fehér inget vesz föl, fehér inget az utolsó napon”. <i>(A harmadik nap esni kezdett a hó)</i></p>	<p>A havazásnak egzisztenciális jelentősége / súlya van. A hóhullásnak itt összetett a jelentése: az életet végigkísérő tiszta eszményi magatartás vállalása mellett felsejlik a haláltudat, az élet végessége is.</p>	<p>hasonlat</p>

**Elérhető pontszám helyes válaszelemenként 0,5-0,5 pont, összesen 3 pont.
(Minden helyes megoldás elfogadható.)**

7. feladat

„Népiség és modernség bartóki jellegű találkozása a kortársi irodalomban az ő életművében a legteljesebb. Csoóri Sándor bartóki ösztönzésű új egyetemességgkonceptiójához a kortársak közül az ő költészete adta a legtöbb érvet”.

(Görömbei András, *Csoóri Sándor*, Kalligram, Pozsony, 185. o.)

A Csoóri-életmű ismeretében érveljen a Görömbei-idézet mellett!

Csoóri Sándor a magyar sorsköltészet egyik legkiemelkedőbb alkotója. Újnépies-szürrealista műveivel magyarság és európaiság bartóki szintézisét valósította meg. Épp a küldetéses költői sors szereptudata, az egyetemes morális eszmék megfogalmazása vezette a bartóki modell útján. Németh László figyelt fel először erre a múlt örökségeit és az egyetemes modern kultúra szintézisét megvalósító művészi törekvésre. A *Magyar Műhely*ben már 1956-ban ír a bartóki modell megvalósulásáról: „a népben megőrzött mélyebb irodalmi, emberi elemekkel igyekszik sematikussá váló életünket s irodalmunkat gazdagítani. Bartók példája a költők egyikén-másikán már közvetlenül is érezhető.” Az 1920-as években született dunántúli költőnemzedék tagjai közül (Nagy László, Juhász Ferenc, Fodor András és mások mellett) Csoóri tette a legtöbbet a bartóki út térhódításáért, elérte magasabb rendű célját: vagyis az ősi-népi kultúra

tradícióit saját látomásos világán keresztül az egyetemes kortárs művészettel kapcsolta össze. Hagyomány és újítás, nemzeti és egyetemes, ősi és modern népi szürrealizmusának szűrőjén át a legaktuálisabb nemzeti kérdéseket és sorsproblémákat fogalmazta meg költészetében.

(Minden helyes megállapítás elfogadható.)

Elérhető pontszám 3 pont.

FIGYELEM!

A feladatlap megoldása után kidolgozandó TÉTEL CÍME:

Személyes és közösségi sors összefonódása Csoóri Sándor költészetében

3. Javítási – értékelési útmutató

a Szabó Magda regényvilága (*Régimódi történet, Az ajtó*) című témakörhöz tartozó feladatlaphoz

1. Kortársak Szabó Magdáról

Nevezze meg az alábbi, Szabó Magdát méltató idézetek kortárs író-szerzőit!

Idézet	Az idézet szerzője
"Irodalmunk utolsó nagyasszonya"	Esterházy Péter
„Szabó Magda szerkezetei kiválóak, kivételesen szakszerűek az erre nem nagyon hajlamos magyar irodalomban.”	Nemes Nagy Ágnes
„Szabó Magda nem volt senkié, jelmezek, maszkok sokasága volt, egyszemélyes kiállítás, aki rajongott a meghökkentő és látványos pillanatokért [...] Szabó Magda alakváltásaival, impulzivitásával reprezentálta az élet gazdagságát, saját, teremtett életének bőségét.”	Háy János
„Szabó Magda, amikor ír, azt tesz az emberi világgal, amit csak akar. Mindent megkapott a varázslathoz: lenyűgöző nyelvi erőt, élménybőséget és a szükséges – bár fegyelmezetten titkolt – szenvedést.”	Jókai Anna

Minden helyes válasz 0,5 pont, összesen 2 pont.

2. Szintézis

A *Régimódi történet* regénytípusokat szintetizáló mű. Nevezzen meg négy regénytípust, amelyek elemei megtalálhatók a regényben! Emelje ki meghatározó sajátosságait! A mű alapján támassza alá állítását!

Regénytípus	Regénytípus sajátosságai	Példa a <i>Régimódi történetből</i>

családregény	A cselekmény középpontjában egy család több generáción átívelő története áll, a generációs értékváltások társadalmi változások következményei.	Rickl Mária a családtörténet első „nagyasszonya”, a család megtartója. A 2. nemzedék: fia, Junior Jablonczay Kálmán és Gacsáry Emma nemzedéke, értékeket herdáló, pusztuló nemzedék. A 3. generáció Jablonczay Lenke és Szabó Elek generációja: a család lassan művésszé válik (különösen a 4. generáció, az író generációja).
történelmi regény (történelmi tabló)	A cselekmény valamely történelmi korban játszódik. Főszereplője lehet valódi történelmi alak, de kitalált személy is. Nemzeti, közösségi identitásteremtő szerepe van a történelmi regénynek.	A hajdúsági és Békés vármegyei eredet, egyben a katolikus Ricklek és Jablonczayak, a református Gacsáryak találkozása a családtörténet elérhető és megmagyarázható eredetét jelenti. A két család karakterét, hagyományait a történelembe beágyazva érthetjük meg. (Dzsentrisors, mezővárosi parasztpolgárok élethelyzete, kishivatalnokok élete...)
életrajzi regény	Jeles ember(ek) életútja, cselekedetei alkotják a regény cselekményét. Életútjuk valamiféle magyarázatot ad a jelen megértéséhez.	A jeles emberek a családtagok: dédszülők, nagyszülők, szülők. Életük, cselekedeteik, értékrendjük megértése – az emlékezéssel – az én megértésének feltétele

lélektani regény (pszichológiai regény)	Egy szereplő viselkedésének megértéséhez a narrátor analizálja a szereplőt, avagy olvasói analízist tesz szükségessé.	A regény minden szereplőjét lélektanilag elemzi a narrátor (Pl.: Rickl Mária, aki szerelmes lett Szenior Jablonczay Kálmánba, de csalódott, hisz az könnyelmű, léha, a családot anyagi romlásba viszi. De érzéketlen a Jablonczayak művészi hajlamára).
korrajz	Egy adott történelmi kor dokumentum-hitelességű tablója	1863 és 1917 között mutatja be egy család történetén keresztül egy korszak jellegzetes alakjait, történelmi folyamatait

(Minden helyes válasz elfogadható.)

Minden helyesen kitöltött sor 1 pont, összesen 4 pont.

3. Műfajok egymás mellett

Szabó Magda sok műfajban alkotott. Az életműből írjon példát az alább megnevezettekre!

Műfaj	Példa
színmű	Kígyómarás, Kiált, város!, Az a szép fényes nap, Bála király, A macskák szerdája
ifjúsági regény	Mondják meg Zsófikának, Álarcosbál, Születésnap, Abigél
lírai regény	Szüret: Páva, sziget, bokor; Az ikszedik epodosz; Bárány; Szilfán halat; Vissza az emberig; Terítsd arcomra álmodat; Neszek, Szüret; Függelék)

értekezés	Kívül a körön, Záróvizsga, A fêlistenek szomorúsága, A lepke logikája – tanulmánykötetek Vörösmarty-tanulmányok (Az atonalitás Vörösmarty művészetében; műelemzések: Délsziget, Szózat, Szép Ilonka, Késő vágó, A merengőhöz, A vén cigány)
------------------	--

(Minden helyes válasz elfogadható.)

Minden helyes válasz 0,5 pont, összesen 2 pont.

4. Írók, művek párbeszéde

Nevezzen meg szépirodalmi műveket, szerzőikkel együtt, amelyekkel a *Régimódi történet* és *Az ajtó* című regények párbeszédbe lépnek!

Szerző	Mű	Példa a <i>Régimódi történet</i> és/vagy <i>Az ajtó</i> c. műből
	<i>Biblia</i>	Getsemane-kert, Jézus, bárány
John Galsworthy	<i>Forsyte Saga</i>	A <i>Régimódi történet</i> a Forsyte Sagához hasonlóan családrégény, egyben korrajz
Gustave Flaubert	<i>Bovaryné</i>	Nézőpontok váltakozása, lélektani analízis – mindkét regény narrációtechnikai jellegzetessége
Németh László	<i>Iszony, Irgalom</i>	Lélektani analízis, női lélek pontos ábrázolása
Görög tragédiák Szophoklész, Euripidész	<i>Antigoné, Élektra.</i> <i>Hekabé</i>	Drámai konfliktusok, végzetszerűség, komoly értékrendet megalkuvás nélkül képviselő nőalakok, krízishelyzetek

(Minden egyéb helyes válasz is elfogadható.)

Minden helyesen kitöltött sor 1 pont, összesen 4 pont.

5. Jelentésszervező motívumok

Az alábbi motívumok a megadott regények fontos elemei. Értelmezze ezek jelentésszervező szerepét!

Motívum	Jelentésszervező szerepe
kanna, hattyúkkal	Prousti motívum a <i>Régimódi történet</i> ben: A narrátor-szereplő ösztönös késztetésből megvesz egy antikvításban egy hattyús kannát. Féltestvére ismeri fel: ilyen kannájuk volt gyermekkorukban, mely eltört. Ez a hattyús kanna indítja el az emlékezést, a múlt feltárásának kényszerét.
titok és titokfejtés	Mindkét regény központi metaforája. <i>Régimódi történet</i> : A titkok „meglesése” a múlt, a múlt embereinek megismerése, megőrzése, az önmegismerés feltétele. <i>Az ajtó</i> c. regényben a titok, a zárt világ a személy integritásának őrzője. A titkok lépésről lépésre történő vagy kényszerű megismerése az őszinteség, két ember őszinte kapcsolatának mércéje, a mű végén az író erkölcsi dilemmájának metaforája.
Szerepkonvenciók elbizonytalanodása	<i>Az ajtó</i> c. regény központi motívuma. A szokásos szerepek felcserélődnek, majd visszarendeződnek: gazdasszony-cseléd; kialakuló kvázi anya-lánya viszony. Két ember egymás keresésének, megismerésének lépései ezek: szabadulás a maszkoktól, az előítéletektől.
vallomás, gyónás	<i>Az ajtó</i> című regény bevezetőjében olvasható: „Bátran éltem idáig, remélem, meghalni is így fogok, bátran és hazugság nélkül, de ennek az a feltétele, hogy kimondjam: én öltem meg Emerencet. Ezen az se módosít, hogy nem elpusztítani akartam, hanem megmenteni.” A mű kommunikációs alaphelyzete a vallomás, a gyónás. Ez történeti-lélektani hitelességet eredményez, egyben két ember egymás keresésének kudarcát is előrevetíti.
dramatis personae	A <i>Régimódi történet</i> 2. szerkezeti egysége. A regény drámai szerkesztésű, scenáriózó szerkesztésű (1. fejezet:

	Szkéné). A szereplők konfliktusait, jellemük nagyságát, összetettségét jelöli.
művész	A <i>Régimódi történet</i> ben a családtörténet (hasonlóan a Buddenbrook ház c. regényhez) a művésszé válás története is. A mezővárosi parasztpolgárok és a dzsentrí művészberek szemléletbeli, életmódbeli konfliktusa a regény konfliktushálójának egyike. <i>Az ajtó</i> című regény egyik főszereplője, az író: művész. Érzékenyen és őszintén kell/kellene (?) az embereket megismernie és megértenie. Emerenc ezért vágja a fejéhez: az ő művészete (illetve barátai művészete) csak a szélgépek hazugsága. A szélgépekkel szemben a vihar ereje és Igazsága ami rettent, de csodálattal tölti el mindkét főszereplőt. (Szabó István filmjének zárójelenetében ezért lesz központi elem a vihar.)
állatok	Emerenc az emberek elől elzárkózott, mert bántást, brutalitást kapott, vagy tragédiákat kellett megélnie. Megtanulta: a szeretet és a fájdalom, a becsapottság kézen fogva járnak. Az állatok őszinte, fenntartások nélküli szeretetéhez menekült.
Debrecen	A <i>Régimódi történet</i> c. regény helyszíne, a „holtig haza”. Kálvinista és református polgárok „felekezeti harcának” helye. Egy konok, hagyományaihoz ragaszkodó, viszonylag zárt világ. Metaforája a konok hitbéli hűségnek, az értékek védelmének, a konokságnak, a megmaradásnak.

(Minden helyes válasz elfogadható.)

Minden helyes válasz 0,5 pont, összesen 4 pont.

6. Hagyomány és újítás

A szakirodalom jeles képviselői szerint Szabó Magda regényei a realista és a modernista próza elemeit ötvözik. Nevezze meg két modernista elbeszéléstechnikai újítását! Állításait példákkal támassza alá!

Modernista elem	Példa
metaforizáció	A regény központi metaforákra épül, így jelentéssűrítés jön létre. Ilyen központi metaforák: emlékezés, polgárművész kettőse, ajtó, vihar, stb.
A narrátor nem uralja a mű egész világát.	<i>Az ajtó</i> c. regényben Emerenc önálló szólamot kap, a Régimódi történetben a dokumentumok, naplók, visszaemlékezések a narratori szólamot szűkítik, árnyalják.

(Minden helyes válasz elfogadható.)

Minden helyesen kitöltött sor 1 pont, összesen 2 pont.

7. Irodalom és film

Nevezzen meg négy Szabó Magda-regényt, amelyet megfilmesítettek!

Régimódi történet, Abigél, Az ajtó, Tündér Lala

(Más helyes válasz is elfogadható.)

Minden helyes válasz 0,5 pont, összesen 2 pont.

FIGYELEM!

A feladatlap megoldása után kidolgozandó TÉTEL CÍME:

Sorstragédiák ábrázolása Szabó Magda *Régimódi történet* és *Az ajtó* című regényeiben

4. Javítási – értékelési útmutató

Az antik komédia (Arisztophanész: *Lüszisztraté*; Plautus: *A hetvenkedő katona*)

című témakörhöz tartozó feladatlaphoz

1. feladat

Értelmezze az alábbi poétikai, drámaelméleti fogalmakat a pályázati témával összefüggésben!

óattikai komédia / ókomédia: A görög komédia első korszaka; virágkora a Kr. e. 430-tól 405-ig terjedő időszak. Jellemzője a szókimondás és a kétértelmű célzás. Az ókomédiákat követően a középkomédiák, majd az újkomédiák korszaka következett. Arisztophanész közéleti, politikai tárgyú műveinek fontos problémaköre: a béke megvalósítása és a nők közéleti igénye.

agón: Az ókomédia jellegzetes szerkezeti egysége; verseny, versenyjáték. Két szereplő szinte rituálisan megvívott szópárbaját jelenti a kar bíraskodása és ítékezése mellett („csúfondáros kötekedés”). Legteljesebb formájában az agón kétszer négy részre tagolódik; előtte: rövid átvezető jelenetek, utána: párbeszédes jelenetek (epeiszodion).

Az agónra példa a *Lüszisztraté*-ben a kórus két fele közötti vitajelenet (Nők kara – Vének kara).

contaminatio / kontamináció: Egy irodalmi vagy tudományos műnek más, hasonló tárgyú művek részleteiből való összeollózása. Plautus írásművészetére jellemző, hogy a népi hagyományok és a görög tematika ötvözésével új szituációt hoz létre; a görög eredetiből átvett elemeket megváltoztatja, romanizálja.

fabula palliata: Archaikus színpadi műfaj; görög tárgyú, görög környezetben játszódó római komédia. Nevét a szereplők által hordott görög köpenyről, a *pallium*ról kapta. A római szerzők a görög újkomédia alkotásait fordítják le, formálják újra latinul. Plautus jellegzetes műfaja.

Elérhető pontszám válaszelemenként 1 pont, összesen 4 pont.

2. feladat

Foglalja össze tömören a megnevezettek szerepét a táblázatban megadott szempontok szerint!

Név	Jelentőség, jellegzetes téma, hangnem	Dramaturgiai újítások
Arisztophanész	<ul style="list-style-type: none"> - Az ókomédia műfajának mestere (i.e. V. század). - Közéleti, politikai tárgyú műveiben athéni kortársait parodizálja („torzkép-rajzolás”). - Hangnemére, stílusára jellemző a gúnyolódás, a támadó hangvétel, a humor, 	<ul style="list-style-type: none"> - Népi, vallásos rítusokat tölt meg új tartalommal (pl. békák, madarak kara). - A kultikus gúnydalokat jellemző phallikus jelleget szókimondó tréfáiban őrizi meg. - Komédiái egy tréfás helyzetből kiindulva,

	a szókimondás. - Komikuma négyes forrású: a drasztikum, a paródia, a személyeskedés és a szabad csapongású fantázia élteti darabjait.	rögtönzésből keletkeztek. - A színpadi illúzió megtörése (illúziórombolás) fontos dramaturgiai elem komédiáiban.
Plautus	- Az első római író, akitől teljes művek maradtak fenn (i.e. III-II. század). Kontaminációs eljárással fabula palliatákat alkotott. - A politikai, közéleti témát kerüli. - A meglepetés, a mozgalmasság és a furfang állandóan jelen van komédiáiban. - Szövegeinek jellemzője a bőbeszédű cselekményvezetés, az itáliai népi játékok harsánysága.	- Továbbfejleszti az ismert hellenisztikus típusfigurákat és szerepköröket (pl. az uruk eszén túljáró rabszolgák). - A cselekmény megformálására jellemző a fordulatosság, a helyzetkomikum megteremtése. - Az újkomédia előadásmódját átalakítja a <i>canticumok</i> rendszerével.

(Minden más helyes válasz is elfogadható.)

Elérhető pontszám válaszelemenként 1-1 pont, összesen 4 pont.

3. feladat

Mutassa be kulcsszavak és példák segítségével az ókori görög és római színház különbségeit!

A görög és római színház különbségei:

- görög: nyitott színházépület; római: fedett színház
- görög: domboldalra épült; római: boltíves alépítményre, városi környezetbe épült (amfiteátrumok)
- görög: természet alkotta háttér; római: a színpad architektúrával díszítése

(Minden más helyes válasz is elfogadható.)

Elérhető pontszám összesen 3 pont.

4. feladat

Nevezzen meg két-két szerzőt a magyar vagy világirodalomból, akikre hatottak Arisztophanész vagy Plautus komédiái!

Arisztophanész: pl. Arany János, Csokonai Vitéz Mihály

Plautus: pl. Molière, Shakespeare, Kleist

(Minden más helyes válasz is elfogadható.)

Elérhető pontszám helyes válaszelemenként 0,5-0,5 pont, összesen 2 pont.

5. feladat

Nevezzen meg a megadott komédiákon *kívül* még két-két alkotást a szerzőktől!

Szerző	Műcím
Arisztophanész	pl. Akharnaebelik, Lovagok, Felhők, Darázsok, Béke, Madarak, Nők ünnepe, Békák, Nőuralom, Plutosz
Plautus	pl. Kísértetek (Mostellaria), Amphitruo, Szamárvásár, A bögre, A két Bacchis, A foglyok, Casina, Ládakomédia, Curculio, Epidicus, Menaechmi, A kalmár, A perzsa, A karthágói ifjú, Pseudolus, A hajókötél, Stichus, Három ezüst, Truculentus, Táskakomédia

Elérhető pontszám helyes válaszonként 0,5-0,5 pont, összesen 2 pont.

6. feladat

Nevezzen meg 3 híres színészt, akik a *Lüszisztraté* és/vagy *A hetvenkedő katona* előadásában emlékezetes alakítást nyújtottak!

Pl. Ruttkai Éva / Dévay Camilla / Pécsi Ildikó *Lüszisztraté* szerepében; Gáspár Sándor mint *Pyrgopolinices*; Eperjes Károly *Palaestrio* szerepében; Gera Zoltán mint *Periplectomenus*.

(Minden más helyes válasz is elfogadható.)

Elérhető pontszám helyes válaszonként 1-1 pont, összesen 3 pont.

7. feladat

Az alábbi feladatban a *komédia* műfajához kapcsolódó szerzők és műveik szerepelnek. Egészítse ki a táblázatot!

a szerző neve	a mű címe
Szigligeti Ede	Liliomfi
William Shakespeare	pl. Tévedések vígjátéka, Ahogy tetszik
Molière	Képzelt beteg
Balassi Bálint	Szép magyar komédia

Elérhető pontszám helyes válaszonként 0,5-0,5 pont, összesen 2 pont.

FIGYELEM!

A feladatlap megoldása után kidolgozandó TÉTEL CÍME:

A cselekményvezetés, a jelenetformálás, a dramaturgiai eszközök sajátosságai és különbözőségei Arisztophanész *Lüszisztraté* és Plautus *A hetvenkedő katona* című antik komédiájában